

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Олександр ОСАУЛЕНКО

28 травня 2026 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ**

для вступу на навчання

для здобуття третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
спеціальність D2 Фінанси, банківська справа та страхування

Затверджено Вченою радою НАСООА

Протокол від 28.05.2026 року №14

Київ – 2026

ВСТУП

Пояснювальна записка.....	3
Зміст програми вступного іспиту з фінансів і кредиту.....	4
Список рекомендованих джерел.....	15
Критерії оцінювання вступного іспиту з фінансів і кредиту.....	16

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (доктор філософії) галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» розроблена на основі чинної освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» підготовки доктора філософії.

Мета вступного фахового випробування з фінансів і кредиту – відбір до навчання в аспірантурі осіб, які продемонстрували найвищий рівень засвоєння фундаментальних та прикладних знань та вмінь, отриманих в результаті вивчення циклу фінансових дисциплін.

Програма фахового вступного випробування охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись в аспірантурі НАСООА з метою здобуття освітньо-наукового рівня «доктор філософії» зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Програма має міжпредметний характер з охопленням ключових аспектів відповідних навчальних дисциплін. Модулі програми, зокрема «Фінанси», «Гроші і кредит», відповідають компетенціям, для виконання яких має бути підготовлений магістр (спеціаліст). Порядок проведення вступного фахового випробування визначається Правилами прийому на навчання до Національної академії статистики, обліку та аудиту для здобуття вищої освіти у 2026 році, Положення про приймальну комісію Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Мета фахового іспиту – визначення рівня теоретичних знань та практичних навичок вступників, яких вони набули під час навчання за освітнім ступенем магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) та формування рейтингового списку і конкурсного відбору вступників на навчання за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» в межах ліцензованого обсягу.

Завданням вступного іспиту - виявлення у вступників фундаментальних, професійно-орієнтованих знань та умінь, здатності вирішувати типові професійні завдання, передбачені програмою вступу.

Програма вступного іспиту з фінансів і кредиту включає такі модулі:

1. Фінанси.
2. Гроші і кредит.

Фахове вступне випробування проходить у письмовій формі.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

1.1. Фінанси, їх сутність та роль в ринковій економіці

Предмет науки про фінанси. Фінанси як специфічна сфера суспільних відносин. Об'єктивні передумови виникнення та розвитку фінансів. Генезис та еволюція фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна й історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Макро- і мікрорівень фінансів. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансів. Внутрішня структура фінансів і логічна послідовність їх наукового пізнання. Вихідні, первинні, прості і складні фінансові категорії. Виділення вихідної фінансової категорії як визначальна передумова у розкритті сутності фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Функції фінансів як виявлення сутнісних ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Об'єкти і суб'єкти розподілу та перерозподілу вартості національного продукту. Взаємозв'язок розподільної і контрольної функцій. Дискусійні питання щодо сутності та функцій фінансів. Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Фінансове регулювання і фінансове стимулювання соціально-економічного розвитку. Роль фінансів у забезпеченні сталого економічного розвитку. Поняття фінансової системи та теоретичні основи її побудови. Правові та організаційні основи фінансів. Сутність норм фінансової регламентації. Державне регулювання фінансових відносин. Оперативне управління фінансами, його суб'єкти. Управлінські функції фінансових органів, розмежування функцій між ними. Фінансові інститути, їх функції та роль. Фінансова політика як складова економічної політики держави. Складові фінансової політики. Завдання та принципи фінансової політики. Фінансова стратегія і тактика. Обумовленість фінансової політики політичним курсом та економічною концепцією розвитку країни. Пріоритети фінансової політики. Макрофінансова стабілізація та стимулювання економічного зростання. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин, його роль у реалізації фінансової політики. Складові елементи фінансового механізму. Кількісні та якісні параметри фінансового впливу на соціально-економічний розвиток. Фінансове регулювання, його методи та інструменти. Фінансове планування та прогнозування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів, їх характеристика. Фінансовий контроль. Зміст фінансового контролю, його призначення. Види, форми і методи фінансового контролю. Фінансовий моніторинг. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.

1.2. Публічні фінанси

Публічні фінанси як фінансова категорія. Склад і структура публічних фінансів. Державний бюджет, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державних підприємств. Система публічних фінансів. Державні доходи і державні видатки як основоположні категорії державних фінансів. Джерела формування державних доходів, фактори їх зростання. Податки як головний (основне джерело доходів держави) дохід держави. Державні позики як антиципація податків. Неподаткові доходи держави. Доходи від власності і підприємницької діяльності, доходи від операцій з капіталом. Доходи рентного характеру. Публічні фінанси як інструмент регулювання економіки. Проблеми розвитку публічних фінансів на сучасному етапі економічного розвитку. Державний фінансовий менеджмент. Бюджет як основний фінансовий план держави, головна ланка в системі публічних фінансів. Функції держави у формуванні бюджету. Багатогранність бюджету держави як суспільного явища, його економічний та матеріальний зміст і форми прояву. Склад структура і динаміка дохідної та видаткової частини бюджету держави. Економічна природа, причини виникнення, соціально-економічні наслідки та види бюджетного дефіциту. Управління бюджетним дефіцитом: фінансово-правові та процедурні аспекти. Бюджетна централізація ВВП та її межі. Об'єктивна тенденція зростання бюджетної централізації ВВП, чинники, що їй протидіють. Бюджетні потоки та управління ними. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання. Необхідність створення і призначення державних цільових фондів, принципи їх організації та види. Джерела формування доходів і напрямки видатків державних цільових фондів, управління їх коштами. Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні фінансових ресурсів держави та покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського. Види державного кредиту. Внутрішні та зовнішні державні запозичення. Кредитори держави на внутрішньому і зовнішньому фінансових ринках. Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація внутрішніх державних позик. Спрямування частини вкладів населення у державний кредит. Казначейські позики. Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Позики міжнародних фінансових організацій. Міжурядові позики та комерційні запозичення на зовнішніх фінансових ринках. Сутність та види державного боргу. Структура державного боргу, механізм його формування. Боргова залежність держави, її критичний рівень. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави. Управління державним боргом і його обслуговування. Борговий ризик-менеджмент. Місцеві фінанси, їх склад та роль у здійсненні політики економічної самостійності територіальних формувань. Фінансові ресурси місцевого самоврядування: функції та роль.

Фінансова політика органів місцевого самоврядування. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади. Тенденції формування та склад доходної бази місцевих бюджетів. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів. Політика органів місцевого самоврядування у сфері місцевих запозичень. Обслуговування боргу місцевих рад. Проблеми зміцнення доходів місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації в Україні. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства. Особливості фінансів підприємств комунального господарства. Управління місцевими фінансами.

1.3. Бюджет.

Бюджетна система Економічна сутність, призначення та функції бюджету. Фактори, що впливають на формування та виконання бюджету. Бюджетна класифікація: сутність, характеристика та призначення. Поняття, структура та принципи побудови бюджетної системи України. Бюджетний процес та бюджетний регламент. Доходи бюджету: сутність та класифікація. Склад та структура податкових надходжень до Зведеного бюджету України. Склад та структура неподаткових надходжень та доходів від операцій з капіталом до Зведеного бюджету України. Трансферти та їх роль у формуванні доходів бюджетів різних рівнів. Склад і структура доходів місцевих бюджетів. Форми взаємовідносин між бюджетами різних рівнів. Надходження та доходи Державного бюджету України. Методи формування доходів бюджету. Зовнішні джерела формування доходів бюджету. Структура міжбюджетних трансфертів: сучасні зміни та тенденції. Видатки бюджету: економічна сутність та класифікація. Склад та структура видатків Державного бюджету України. Видатки місцевих бюджетів. Витрати та видатки бюджету. Чинники впливу на визначення напрямів витрачання бюджетних коштів. Розмежування видатків бюджету на здійснення повноважень. Бюджетне фінансування: форми та методи. Економічна сутність бюджетного дефіциту та причини його виникнення. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Вплив бюджетного дефіциту на економіку. Концепції збалансування бюджету та їх економічний зміст. Класифікація бюджетного дефіциту. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Монетизація дефіциту бюджету та її наслідки для економіки країни. Спеціальні фіскальні правила щодо обмеження дефіциту бюджету. Державний борг, причини його виникнення та зростання. Види державного боргу та джерела його погашення. Внутрішні державні запозичення та їх форми. Особливості здійснення місцевих запозичень в Україні. Специфіка управління внутрішнім та зовнішнім державним боргом. Методи управління державним боргом. Зміст міжбюджетних відносин та особливості їх

організації. Концепції бюджетного унітаризму та бюджетного федералізму. Бюджетне регулювання, його цілі та методи. Інструменти міжбюджетних відносин. Види фіскальних дисбалансів та способи їх усунення. Фінансове вирівнювання: сутність та методи регулювання. Форми руху бюджетних ресурсів у процесі міжбюджетних відносин. Міжбюджетні трансферти та їх види. Соціальні видатки бюджету: склад, структура та причини зростання. Видатки бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення. Видатки бюджету на освіту: форми та методи фінансування. Видатки бюджету на охорону здоров'я: структура та форми фінансування. Видатки бюджету на духовний та фізичний розвиток. Напрями витрачання та форми фінансування бюджетних видатків на економічну діяльність держави. Структура видатків на національну оборону та їх класифікація. Видатки бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Видатки бюджету на загальнодержавні функції: склад та причини зростання.

1.4. Бюджетний менеджмент

Сутність та складові бюджетного менеджменту. Методи і принципи формування доходів бюджету. Класифікація видатків бюджету. Форми бюджетного фінансування. Поточний бюджет і бюджет розвитку: сутність і призначення. Міністерство фінансів України: завдання та функції. Державна казначейська служба України: призначення та структура. Функції органів Державної казначейської служби України. Бюджетне планування: сутність та призначення. Стратегічні й тактичні завдання процесу бюджетного планування. Бюджетні резерви: сутність та напрями фінансування витрат держави. Методи бюджетного планування. Особливості формування Державного бюджету України за програмноцільовим методом. Основні етапи складання та розгляду проекту Державного бюджету України. Порядок затвердження Державного бюджету України. Обмеження для видатків нового бюджетного періоду у разі несвоєчасного прийняття Закону про Державний бюджет. Механізм планування доходів бюджету (у розрізі основних видів податків). Форми фінансового забезпечення розвитку економіки. Форми кошторисів та їх характеристика. Види кошторисів, що застосовуються в бюджетному плануванні. Сутність бюджетних призначень та бюджетних асигнувань. Органи, що забезпечують виконання дохідної частини бюджету та механізм їх взаємодії. Сутність та види системи касового виконання бюджету. Етапи становлення казначейської системи касового виконання бюджету в Україні. Основні причини переходу на казначейську систему касового виконання бюджету в Україні. Сутність банківської системи касового виконання бюджету. Сутність казначейської системи касового виконання бюджету. Характеристика функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету. Характеристика економічної

класифікації видатків бюджету. Характеристика відомчої класифікації видатків та кредитування бюджету. Характеристика програмної класифікації видатків та кредитування бюджету. Бюджетне фінансування: сутність та принципи. Форми та методи бюджетного фінансування. Види бюджетного контролю залежно від суб'єктів, які ініціюють і здійснюють контроль, та їх характеристика. Форми бюджетного контролю залежно від способу його здійснення та їх характеристика. Основі функції органів державного фінансового контролю у процесі бюджетного планування. Види ревізій та їх характеристика. Сутність бюджетного контролю та його завдання. Основні завдання та функції органів Державної аудиторської служби України. Основні завдання Рахункової палати. Склад і структура Рахункової палати. Структура та головні завдання Державної податкової служби України.

1.5. Податки і податкова система

Сутність податків, їх функції та роль. Історичний розвиток форм оподаткування. Податки та інші форми платежів до бюджету – плата, внески і відрахування, збори. Основні напрямки регулювання економіки за допомогою податків. Елементи системи оподаткування. Види податкових ставок та методи їх побудови. Універсальні та диференційовані податкові ставки. Тверді та процентні ставки. Податковий кредит, податкова знижка, податкове зобов'язання. Класифікація податків. Податкова система, її структура. Склад і структура податкової системи України. Податкова політика України в сучасних умовах. Сутність податку на додану вартість (ПДВ), його зародження, розвиток і роль у формуванні доходів Державного бюджету України. Порядок обчислення і сплати ПДВ. Проблематика і дискусійні питання ПДВ в Україні. Акцизний податок в Україні як форма специфічних акцизів, його недоліки і переваги, порядок обчислення і сплати. Перелік підакцизних товарів в Україні. Митна політика та її цілі. Платники мита і об'єкт оподаткування. Порядок визначення митної вартості. Види процентних ставок мита: преференційні, пільгові, повні. Структура та головні завдання Державної митної служби України. Прибуткове оподаткування як основна сучасна форма прямого оподаткування, його роль у регулюванні економіки та види. Податок на прибуток підприємств: платники і ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування. Порядок обчислення і сплати податку на прибуток. Методи нарахування амортизації та групи основних засобів і нематеріальних активів, що визначені у Податковому кодексі України. Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування, його бюджетоутворююче значення. Переваги і недоліки прибуткового оподаткування громадян. Оподаткування пасивних доходів. Сутність і складові податкового менеджменту. Податкова амністія: зарубіжний досвід та перспективи запровадження в Україні.

1.6. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок, його функції і роль. Фінансовий ринок як сфера руху позичкового капіталу. Кругообіг позичкового капіталу на фінансовому ринку. Сегменти фінансового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів. Ринок цінних паперів та кредитний ринок. Ринок похідних та структурованих фінансових інструментів. Місце і роль держави на фінансовому ринку. Фінансові інструменти та їх види. Стандартизовані та нестандартизовані фінансові інструменти. Цінні папери як вид фінансових інструментів, їх економічна та правова природа. Документарна та бездокументарна форма випуску фінансових інструментів. Фінансові інновації: сутність, значення та класифікація. Особливість ринку грошей як ринку короткострокових високоліквідних фінансових активів. Функції грошового ринку. Ринок банківських позичок як ринок короткострокових та середньострокових позичок для фінансування оборотного капіталу. Інструменти ринку грошей. Вексель як дисконтний фінансовий інструмент. Казначейські векселі, їх особливості та значення для грошового ринку. Ринок пайових цінних паперів. Акція: сутність та класифікація. Емісія, реєстрація та розміщення акцій. Основні показники, що використовуються для характеристики акцій. Дохід (чистий прибуток) на акцію. Коефіцієнт сплати дивідендів. Курс (ціна) акції. Ринок боргових цінних паперів. Облігації та їх класифікація. Ринки державних і корпоративних облігацій. Муніципальні облігації та їх особливості. Основні показники, що використовуються для характеристики облігацій. Дохідність і рейтинг облігацій. Ринок похідних фінансових інструментів. Учасники ринку та мотивація їхньої участі. Види похідних фінансових інструментів. Стандартизовані та нестандартизовані похідні фінансові інструменти. Форвардні контракти та їх особливості. Ф'ючерсні контракти, їх значення. Американський та європейський опціони, опціон на купівлю і на продаж. Опціони на акції, індекси, ф'ючерсні контракти, валюту. Ціноутворення на фінансовому ринку. Фундаментальний і технічний аналіз, їх методи та значення для вивчення ринку і прийняття рішень. Види організаційно-оформлених фінансових ринків. Методи визначення біржових цін. Види біржових угод. Організація торгівлі цінними паперами. Поняття лістингу та делістингу. Фондові індекси та їх значення. Сутність, призначення і роль ринку фінансових послуг. Фінансове посередництво як основа ринку фінансових послуг. Види і роль фінансових посередників, їх класифікація. Депозитні та недепозитні фінансові посередники. Допоміжні фінансові корпорації. Учасники Національної депозитарної системи України. Торгівці цінними паперами, види їх діяльності. Фінансові інститути як інституційні інвестори, їх інвестиційна політика. Державне регулювання ринку фінансових послуг: види та форми. Органи регулювання та нагляду на ринку

фінансових послуг. Саморегулюванні організації та об'єднання професійних учасників.

1.7. Корпоративні фінанси

Сутність корпоративних фінансів та принципи їх організації. Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності. Фінансовий менеджмент як система управління корпоративними фінансами. Сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств. Форми безготівкових розрахунків та їх використання в діяльності підприємств. Готівкові грошові розрахунки на підприємстві, їх організація та сфера застосування. Фінансові ресурси підприємств, їх сутність та призначення. Джерела формування фінансових ресурсів на мікрорівні. Розміщення фінансових ресурсів підприємств. Ефективність використання фінансових ресурсів. Економічна сутність капіталу акціонерного товариства. Фактори, що впливають на обсяг капіталу. Структура капіталу акціонерного товариства. Власний капітал і його формування. Управління кредиторською заборгованістю. Управління позичковим капіталом. Базова концепція визначення вартості капіталу. Визначення вартості власного капіталу. Вартість акціонерного капіталу. Оцінка загальної вартості капіталу. Інфляція та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Ефект фінансового левериджу. Оптимізація структури капіталу. Активи підприємства, їх склад і структура, оцінка. Зміст управління необоротними активами. Управління оновленням основних засобів. 14 Управління фінансуванням необоротних активів. Зміст і задачі управління оборотними активами. Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими коштами. Джерела формування оборотних активів підприємства та шляхи забезпечення їх оптимальної структури. Стратегія фінансування оборотних активів. Грошові надходження підприємств. Грошові потоки, їх види та класифікація. Управління грошовими потоками суб'єктів підприємництва. Доходи підприємств, їх сутність і склад. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Фактори, які впливають на формування прибутку. Рентабельність, її сутність, методи обчислення і показники. Формування чистого прибутку підприємств і його використання. Дивідендна політика акціонерного товариства. Нерозподілений прибуток і його використання. Зміст і задачі управління формуванням прибутку. Управління прибутком від операційної діяльності. Аналіз беззбитковості. Максимізація прибутку підприємств. Сутність і задачі управління розподілом прибутку. Вплив на розподіл прибутку організаційно-правової форми організації бізнесу. Управління використанням чистого прибутку. Сутність і види інвестицій підприємств. Формування інвестиційної політики підприємств. Форми реальних інвестицій і особливості управління

ними. Особливості управління інноваційними інвестиціями підприємств. Фінансова інвестиційна діяльність підприємства. Управління фінансовими інвестиціями. Формування інвестиційного портфеля. Оцінка привабливості та дохідності об'єктів вкладень підприємств. Економічна сутність фінансових ризиків в діяльності підприємств. Основні види фінансових ризиків. Фактори, що впливають на рівень фінансових ризиків. Визначення рівня ризику та його впливу на фінансовий стан підприємства і на його прибутковість. Зміст управління фінансовими ризиками. Способи уникнення та нейтралізації фінансових ризиків в фінансовій діяльності підприємств. Страхування ризиків та мінімізація ризиків на підприємстві. Система показників оцінки фінансового стану підприємства. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства. Зміст та завдання антикризового фінансового управління підприємством. Методи діагностики фінансової кризи на підприємстві. Система попереднього реагування на загрозу банкрутства і комплекс превентивних заходів. Фінансова санація підприємства в системі антикризового управління. Менеджмент санації підприємства, його функції та завдання. Методи фінансування санації підприємства. Управління внутрішніми джерелами фінансування та залученням зовнішніх фінансових джерел. Реструктуризація в системі антикризового фінансового управління підприємством. Організаційно-фінансове забезпечення реструктуризації підприємств. Сутність фінансового планування та його значення в діяльності підприємств. Методи та інструменти фінансового планування. Види 15 фінансових планів, їх характеристика та особливості. Бюджетування в системі фінансового планування. Сутність та значення фінансового прогнозування в діяльності підприємств.

1.8. Фінанси домогосподарств

Особливості фінансів домогосподарств і сфера їх функціонування. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини домогосподарств. Структура доходів та витрат домогосподарств. Характеристика сукупних доходів та доходів, що залишаються у розпорядженні домогосподарств. Фінансова поведінка домогосподарств. Моделі фінансової поведінки домогосподарств. Бюджет домогосподарств. Соціальні гарантії та мінімальні соціальні стандарти. Вплив держави на формування доходів бюджету домогосподарств. Споживчі настрої домогосподарств. Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощаджень. Домогосподарства на фінансовому ринку. Організовані та неорганізовані готівкові заощадження. Витрати бюджету домогосподарств, їх класифікація. Фінансові рішення домогосподарств щодо розміщення доходів. Обов'язкові платежі домогосподарств: податки і відрахування до державних соціальних фондів, комунальні та інші щомісячні платежі. Поточні та капітальні витрати на споживання. Інвестиційна діяльність та формування інвестиційного

портфелю домогосподарств. Капітальні інвестиції у нерухоме майно, основний капітал, нематеріальні активи. Фінансові інвестиції у цінні папери, корпоративні права, депозити, банківські метали. Ефективність використання фінансів домогосподарств. План-прогноз реалізації фінансових цілей. Емпіричні спостереження бюджету домогосподарств. Особливості управління фінансами домогосподарств.

1.9. Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації на міжнародні фінанси. Внутрішня структура міжнародних фінансових відносин: світовий фінансовий ринок, міжнародна валютна система, міжнародні валютні операції, міжнародні розрахунки, міжнародні фінансові інститути. Регулювання міжнародних фінансових відносин. Світові фінансові ринки і міжнародні фінансові потоки. Фінансові ризики на міжнародних фінансових ринках. Роль ТНК у розвитку світових фінансових ринків та поглибленні глобалізації і всесвітньої фінансової інтеграції. Міжнародна валютна система, її зв'язки з національними валютними системами. Особливості сучасної міжнародної валютної системи. Валютний ринок, його регулювання. Формування валютного курсу. Міжнародні розрахунки, їх балансування в національних платіжних балансах. Зміст і структура платіжного балансу. Особливості платіжного балансу і його регулювання в Україні. Міжнародні і регіональні фінансові інститути, їх значення для розвитку міжнародних і національних економік та фінансових систем. Фінансові центри. Офшорні зони, їх особливості. Проблеми і протиріччя інтегрування України в світову фінансову систему. Обмеженість внутрішніх ресурсів і необхідність залучення іноземних інвестицій. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями і перспективи його розвитку. Фінанси ЄС – сучасна форма наддержавних фінансових відносин. Бюджет ЄС, його призначення і особливості. Організація бюджетного процесу. Єдина аграрна політика. Регіональна політика ЄС. Фінансування програм подолання міжрегіональних диспропорцій розвитку. Соціальна політика ЄС. Доходи бюджету ЄС, особливості їх формування. Бюджетні видатки і їх класифікація. Субсидіарний характер бюджетних видатків. Митна політика ЄС. Створення митного союзу. Єдиний зовнішньоторговельний тариф для імпорту з третіх країн. Система колективного протекціонізму щодо захисту внутрішнього ринку ЄС. Нетарифні обмеження імпорту. Створення Європейського валютного Союзу. Взаємодія країн ЄС у формуванні спільної монетарної політики. Наслідки введення євро. Створення єдиного ринку капіталів – захист інвестора, формування умов щодо вільного руху капіталу, товарів, послуг і робочої сили. Регулювання ринку капіталу в ЄС. Фінансові проблеми ЄС. Програма уніфікації

і гармонізації державних фінансів країн-членів ЄС. Гармонізація податків, вирівнювання соціальних видатків. Протиріччя в процесах уніфікації державних фінансів. Проблеми і протиріччя у зв'язку з розширенням складу ЄС. Проблеми фінансової інтеграції України до Європейського фінансового простору. Співпраця України з Європейським Союзом та його фінансовими інституціями. Питання платоспроможності України. Проблеми ефективності та цільового використання фінансових ресурсів, залучених від міжнародних фінансових інституцій. Проблеми інтеграції України до світової фінансової системи.

2.1. Гроші, їх сутність та роль в ринковій економіці

Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як форма реалізації суспільних відносин. Роль держави у творенні грошей. Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші та неповноцінні гроші. Причини й механізм демонетизації золота. Різновиди сучасних кредитних грошей. Національні гроші та критовалюта: можливості співіснування. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей за різних їх форм. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість зберігання грошей та процент. Якісні властивості грошей. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на основні макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку в коротко- та довгострокових інтервалах. Еволюція ролі грошей в економіці України. Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові потоки та їх балансування. Основні суб'єкти грошового обороту. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів. Безготівковий та готівковий грошовий оборот, їх співвідношення та механізм регулювання. Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот. Грошова база та її структура. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей: поняття, фактори, що визначають швидкість обігу, вплив її на масу та купівельну спроможність грошей. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Об'єкти та інструменти грошового ринку. Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого та опосередкованого фінансування. Структура грошового ринку. Критерії сегментації грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів. Попит та пропозиція на ринку грошей. Цілі та мотиви попиту на гроші. Чинники, що впливають на попит на гроші. Формування пропозиції грошей і його чинники. Інструменти ринку грошей. Інструменти ринку капіталів. Сутність та структура грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи. Основні типи

грошових систем, їх еволюція. Системи металевого й кредитного обігу. Створення і розвиток грошової системи України. Методи прямого державного регулювання грошового обороту та грошового ринку. Заходи фіскальної політики. Заходи у сфері безготівкових платежів. Регулювання готівкових платежів. Заходи грошово-кредитної та валютної політики. Інфляція попиту та інфляція витрат. Закономірності інфляційного процесу. Вимірювання інфляції. Види та причини інфляції. Особливості монетарної інфляції. Економічні наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Особливості проведення грошової реформи в Україні. Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. Трансакційний варіант І. Фішера. Кембриджська версія кількісної теорії. Внесок Дж. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей. Сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Внесок М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії. Зближення позицій монетаристів та неокейнсіанців у їхніх поглядах на грошово-кредитну політику в сучасних умовах. Кейнсіанськонеокласичний синтез. Сутність валюти та її конвертованість. Валютний ринок та його роль в економіці. Класифікація валютних ринків. Чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку. Валютний курс: його сутність та призначення. Економічні чинники, які визначають валютний курс. Регулятивні інструменти впливу на валютний курс. Поняття валютної системи та її структура. Валютна політика та механізми її реалізації. Особливості формування валютної системи в Україні. Поняття платіжного балансу. Сальдо платіжного балансу та його вплив на формування валютного курсу.

2.2. Кредит, його сутність та роль в ринковій економіці

Сутність та структура кредиту. Загальні передумови та чинники кредиту. Функції кредиту. Стадії руху кредиту. Закономірності руху кредиту. Принципи кредитування. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, 20 переваги та недоліки кожної з форм. Характеристика окремих видів кредиту: комерційного, споживчого, державного, міжнародного, банківського. Позичковий процент: сутність, види, економічні межі та фактори зміни ставки процента. Теорія вибору портфеля активів. Ризикова та строкова структура процентних ставок. Банківський кредит та його класифікація. Принципи та методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих методів банківського кредитування: кредитна лінія, револьверний кредит, контокорент, овердрафт. Інвестиційне кредитування: сутність, мета та економічна природа. Методи зниження ризиків при інвестиційному

кредитуванні. Іпотечне кредитування: зміст, структура та основні компоненти механізму. Роль кредиту у ринковій економіці: вплив кредиту на розширення виробництва, розвиток банківської системи, зовнішньоекономічної діяльності. Роль кредиту у грошовій сфері. Кредитна експансія та її роль у економічному зростанні. Монетарна рестрикція та її значення для стримування інфляційних процесів. Соціальна роль кредиту. Кредитний ризик і методи управління ним. Засоби захисту від кредитного ризику. Проблеми розвитку кредитних відносин в Україні.

Список рекомендованих джерел:

1. Біляк Ю. В., Тітенко З. М. Податкова система: навч. посіб. Київ: НУБіП України, 2021. 633 с.
2. Крисоватий А. І., Панасюк В. М., Мельничук І. В. Основи обліку і оподаткування: підручник (е-видання). Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 565 с.
3. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
4. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Терлецька В. О. Митна справа: підручн. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 240 с.
5. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI.
6. Оподаткування суб'єктів підприємництва: навч. посіб. (у схемах). 2-е вид., перероб. та доп. / Т. М. Остапенко, О. М. Кубецька, І. В. Кононова та ін.; ред. Н.І. Верхоглядова. Дніпро: ДДУВС, 2023. 196 с.
7. Податкова система: навч. посіб. / В. Л. Андрущенко, В. О. Осмятченко, Я. О. Ізмайлов та ін. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2020. 492 с. (Серія «Податкова
8. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755–VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. Самусевич Я.В., Височина А.В. Податкове планування та основи податкової оптимізації: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2021. 344 с.
10. Томнюк Т. Л. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ,
11. Бюджетна система: навч. посіб. / Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін.; за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія 2006», 2024. 196 с.
12. Бюджетна система: підручник / за ред. В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко, З.М. Лободіної. Тернопіль: Західноукраїнський національний ун-т., 2020. 624 с.
13. Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 р. №2456-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
14. З
15. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
16. Податкова система: навч. посіб. / В. Л. Андрущенко, В. О. Осмятченко, Я. О. Ізмайлов та ін. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2020. 492 с. (Серія «Податкова

17. Гриценко Л. Л., Дейнека О. В., Боярко І.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: КНУ, Університетська книга, 2023. 285 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

Вступний іспит – форма вступного випробування для вступу на основі НРК7, яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми певного рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Фаховий іспит з фінансів і кредиту проводиться у строки та згідно з Правилами прийому на навчання до Національної академії статистики, обліку та аудиту для здобуття вищої освіти у 2026 році.

Структура екзаменаційного білета вступного іспиту з фінансів і кредиту:

- теоретичні питання;
- тестові завдання;
- практичне завдання (практична ситуація).

Критерії оцінювання вступного іспиту з фінансів і кредиту

Вид завдання	Кількість завдань у білеті	Кількість балів за правильну відповідь на 1 завдання	Максимальна кількість балів за виконання завдання
Теоретичне питання	3	40	120 (3×40)
Тестове завдання	3	10	30 (3×10)
Практичне завдання (практична ситуація)	1	50	50 (1×50)
Всього			200

Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник за результатами фахового вступного випробування становить 200 балів.

Особи, які отримали менше ніж 100 балів, до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.